

RIKSDAGENS GRUNDLAGSUTSKOTT

Helsingfors
den 16 november 1993
Utlåtande nr 25

Till Kulturutskottet

När riksdagen den 22 oktober 1993 remitterade regeringens proposition nr 226 med förslag till ändring av lagstiftningen om studiestöd till kulturutskottet för beredning bestämde den samtidigt att grundlagsutskottet skall avge utlåtande om ärendet till kulturutskottet.

Utskottet har hört yngre regeringssekreteraren Antti Vuorinen vid undervisningsministeriet, professorn Mikael Hidén, professorn Antero Jyränski, juris licentiaten Heikki Karapuu, professorn Ilkka Saraviita, biträdande professorn Martin Scheinin och professorn Kaarlo Tuori.

Efter att ha behandlat ärendet från statsförfattningsrättslig synpunkt anför grundlagsutskottet vördsamt följande.

Regeringens proposition

Propositionen innehåller ett förslag till lag om studiestöd som skall ersätta den gällande lagen om studiestöd, lagen om studiestöd för högskolestuderande och lagen om studiestödsförvaltningen.

Högskolestuderandenas studiestöd bibehålls i stort sett oförändrat. Studiestödet för andra än högskolestuderande revideras i överensstämmelse med stödet för högskolestuderande.

Propositionen ansluter sig till budgetpropositionen för 1994.

Lagen om studiestöd avses träda i kraft den 1 maj 1994. Till den del lagen ansluter sig till EES-avtalet avses den träda i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning. Lagen om ändring av 2 och 15 §§ lagen om bostadsbidrag avses träda i kraft den 1 juli 1994.

I propositionens motivering till lagstiftningsordning konstateras att i och med att studiepenningens försörjartillägg slopas minskar studiepenningen för studerande med tre eller flera barn med 390 mark i månaden. Det direkta stödet till familjerna ökar dock eftersom barnbidragen i familjer med tre barn fr.o.m. ingången av 1994

stiger med 830 mark i månaden och i familjer med flera barn med ett ännu högre belopp. I och med att förmånerna förbättras på detta sätt anser regeringen att revideringen inte försämrar det lagstadgade grundläggande utkomstskyddet och att förslaget till lag om studiestöd därför med stöd av 66 § 7 mom. riksdagsordningen inte kan lämnas vilande. Eftersom ärendet ger rum för tolkning anser regeringen det likväl önskvärt att grundlagsutskottets utlåtande inhämtas om det.

Utskottets ställningstaganden

Studiepenningen enligt gällande lag om studiestöd och lagen om studiestöd för högskolestuderande är en betydelsefull grundskyddsförmån med tanke på 66 § 7 mom. riksdagsordningen (se RP 234/1991 rd och GrUB 7/1992 rd om denna).

Enligt propositionen bibehålls studiepenningen för högskolestuderande oförändrad.

Studiepenningen för andra studerande har i den gällande lagen fastställts som minimibelopp enligt olika grupper av studerande. Med utgångspunkt i statsbudgeten har de höjts genom beslut av statsrådet. De i lag angivna minimibeloppen för en förmån hör till det lagstadgade grundläggande utkomstskyddet i det avseende som 66 § 7 mom. riksdagsordningen stadgar. Studiepenningen enligt föreslagna 11 § är i samtliga fall större än de nuvarande minimibeloppen. Bedömt från denna synpunkt kan lagförslaget inte lämnas att vila.

Reformen leder till att förutsättningarna för att få studiepenning förändras i någon mån. Vad gäller förändringarna är det enligt utskottets mening fråga om en reglering som på ett naturligt sätt anknyter till en totalreform av detta slag och som bl.a. syftar till samordning och precisering av lagens tillämpning. Den är också i övrigt av en sådan teknisk karaktär att

den inte påverkar möjligheterna att lämna lagförslaget vilande.

På basis av det ovan sagda anför grundlagsutskottet vördsamt

I den avgörande behandlingen deltog ordföranden Niinistö, vice ordföranden Alho, medlemmarna Jääteenmäki, Kaarilahti, Koski-

att lagförslagen kan behandlas i den ordning 66 § riksdagsordningen föreskriver och att de med beaktande av stadgandena i sagda paragrafs 7 mom. inte kan lämnas vilande.

nen, Laine, J. Leppänen, Moilanen, Nikula, Varpasuo, Vistbacka, Vuoristo, Vähänäkki och Väistö.

Avvikande åsikt

Enligt utskottsmajoritetens åsikt kan regeringens proposition med förslag till ändring av lagstiftningen om studiestöd behandlas i vanlig lagstiftningsordning utan möjlighet att lämna lagförslaget vilande. Enligt min åsikt kan det första lagförslaget lämnas vilande på följande grunder.

Hänvisande till en sakkunnigbedömning kan det konstateras att studiestödet hör till de grundskyddsförmåner som ligger klart under full folkpension (s.k. materiellt kriterium). Utgående från detta har utskottet också bedömt möjligheten att lämna lagförslagen vilande. Enligt min åsikt talar t.o.m. mycket små försämringar i sådana fall för att propositionen bör behandlas med hänsyn till möjligheten att lämna lagförslagen vilande. Vidare är det skäl att komma ihåg att grundlagsutskottet inte tar ställning till om lagförslagen faktiskt bör lämnas att vila utan bara till förutsättningarna för att lämna ett lagförslag vilande.

Om studiepenningens försörjartillägg slopas för andra studerande med tre eller flera barn än högskolestuderande innebär det en förlust av en förmån som uppgår till 390 mark (per månad).

Även de skärpta villkoren för förmånen kan avgöra valet av lagstiftningsordning och tillåta att propositionen lämnas vilande. Det aktuella förslaget gör det möjligt att bestämma genom

förordning när det kan anses att studier bedrivs på heltid och när det kan anses att studierna varit tillräckligt framgångsrika. Beroende på den kommande förordningens innehåll kan detta innebära att studerande som har rätt till gällande studiestöd, och som i och för sig bedriver "regelbundna" studier, framdeles anses vara studerande som inte bedriver studier på heltid om lagen inte anger gränserna för den som utarbetar förordningen.

Hänvisande till ett sakkunnigutlåtande kan det likaledes konstateras att villkoren för studiestöd skärps också därigenom att rätten till studiestöd för dem som bedriver studier för en andra examen (efter det att den första examen har avlagts) begränsas genom propositionen.

När jag sammantaget bedömer dessa motive-ringar kommer jag till den slutsatsen att propositionen kan lämnas vilande trots att den också inbegriper höjda förmåner.

På basis av det ovan sagda anser jag att utskottet som sitt utlåtande borde ha anført

att lagförslagen kan behandlas i den ordning som 66 § riksdagsordningen stadgar och att det första lagförslaget med beaktande av stadgandena i sagda paragrafs 7 mom. kan lämnas att vila.

Helsingfors den 16 november 1993

Ensio Laine